

Offshore radio: Radio Nord

”Vi testar. Etta, tvåa, trea, femma femma.” Anropet följdes av information om en mystisk tävling som skulle bygga på insända lyssnarrapporter. Denna sändning kunde höras av många DX-are

såväl som vanliga radiolyssnare vintern 1961. Testsändningen gick ut på 606 kHz mellanväg och kom från fartyget Bon Jour, förankrat utanför Ornö. Vitsen med detta mystiska programinnehåll samt att utelämnas fyran och dubbla femman i anropet var förstås att få lyssnarna att börja reagera och prata med andra om vad de hört. Rösterna var anonyma och inga stations-ID:n sändes. Men det var knappast något tvivel om att det var Radio Nord som nu äntligen börjat få ordning på tekniken. I takt med att testsändningarna började höras allt bättre steg spänningen bland svenska lyssnare och den 8 mars 1961 var det slutligen dags för den stora premiären.

Radio Nord hade börjat förberedas redan i november 1959 och idén kom till genom att affärsmannen Jack S. Kotschack och amerikanen Gordon McLendon lärt känna varandra. Gordon och Jack hade filmproduktion som ett stort gemensamt intresse men vad McLendon i första hand hade ägnat sitt liv åt var radio. Framför allt då att sätta upp stationer för marknader med lågt radiolyssnande. Man kan föreställa sig den möjlighet Gordon såg när han på en bricka fick sig serverad en hel nation med utvecklat näringsliv och hög levnadsstandard men utan kommersiell radio. Radio Mercur, som startat året innan, kom också upp i diskussionen

och de två dynamiska affärsmännen kom snart överens om att slå sig ihop för att på allvar bringa kommersiell radio till Sverige. Detta skulle man göra genom att lägga ett sändarfartyg utanför Stockholm och med sändningar på mellanväg beräknade man att täcka en stor del av Mellansverige och nå ut till mer än en miljon hushåll. I själva verket kom Radio Nord att höras mer eller mindre bra i större delen av Sverige samt även i Finland och tillika att ge upphov till en av de mest intensiva riksdagsdebatterna inom svensk politik på många år.

Projektet finansierades med riskkapital från USA och sändarfartyget registrerades inledningsvis i Nicaragua. Det chartrades sedan av Liechtenstein-företaget Nord Establishment vars uppgift blev att tillhandahålla ett komplett sändarfartyg samt besättning. Företaget Radio Reklam Produktions AB bildades med Jack Kotschack som chef och fungerade som generalagent i Sverige för Nord Establishment. Bolagets uppgift blev att producera radioprogram och sälja reklam. Redan från början skrevs spaltmetrar om det nya projektet

och i takt med en ökad förväntan hos DX-are och vanliga radiolyssnare steg irritationen i regeringskretsar. Genom att sända på mellanväg kunde en helt annan räckvidd förväntas än hos lilla Radio Mercur i Öresund och bilden att ute i Stockholms skärgård ha ett sändarfartyg liggande som spred okontrollerbart programinnehåll över huvudstaden samt stora delar av övriga landet i konkurrens med monopolradion måste ha tätt sig som en skräckvision för många politiker.

Från Köpenhamn till Almagrundet

Sändarfartyget var ett tidigare lastfartyg, m/s Olga av Hamburg, som nu fick det nya namnet Bon Jour. Till att börja med

Top 20 blev ett av Radio Nords mest avlyssnade program, mycket beroende på den populära programledaren Larsan Sörenson.

utrustades fartyget vid Norderwerft i Hamburg men efter påtryckningar från tyska myndigheter vägrade varvet att befatta sig med vidare arbeten. Sålunda flyttades Bon Jour till Langelinie utanför Köpenhamn och där kom sändare och övrig teknisk utrustning att installeras, liksom den förliga sändarmasten. Från början var tanken att ha två master ombord och mellan dem spänna upp en T-antenn men detta projekt övergavs i samband med att antenn-teknikern John Mullaney designat en ny typ av antenn som endast krävde en mast. Antennsystemet var utfört som en flerfaldig "folded unipole" där de förliga och aktra maststagen fungerade

som extra omvikta antennelement. Antenntypen kom att kallas "The Radio Nord antenna" och användes sedermera av ett flertal mellanvågsstationer i USA.

Inför julen 1960 rädde premiärfeber på Kammakargatan 46 i Stockholm, där stationens studiolokaler och kontor var belägna. Från nyhetsredaktionen sändes Björn-Fredrik Höijer och Seve Ungermark ned till Köpenhamn för att följa med fartyget upp till ankarplatsen nära Almagrundets fyrskepp. Med två erfarna nyhetsmän ombord skulle stationen relativt omgående kunna börja sända nyheter och liveinslag från båten.

radio nord
495 meter - 606 kc

Marguerite Rydén
är medlem i
**HUSMÖDRARNAS
RADIOKLUBB**
och tillförsäkras alla de rättigheter och förmåner
medlemskapet innefattar.

Olav Hakström
Ordförande

P.S. Vi träffas varje dag kl. 9-11 på 495 meter!

Utdrag ur Elefantskådarklubbens stadgar:

§ 15
Rätt att under övliga former iaktta och beskåda varje i frihet varande elefant.

§ 32
Rätt att (under förutsättning av elefantens medgivande) ge varje namnlös elefant ett passande namn.

§ 35
Skyldighet att så ofta sig göra låter lyssna på Nordmorgen, där alla meddelanden ang. elefantskådande kommer att lämnas.

Till alla medlemmar.
Ni har väl lagt märke till § 35? Ingen sann elefantskådare kan undvara Nordmorgen — det är nämligen där vi har våra klubbmöten. Och förutom alla viktiga upplysningar om elefanter kan ni dessutom få den piggaste morgonmusiken och den trevligaste underhållningen. Skall ni göra varje morgon till en god morgon skall ni lyssna på Nordmorgen — programmet som kommer till er alla dagar i veckan mellan 6 och 9. Och adressen kan ni säkert. 495 meter mellanvåg (606 kc).

Väl mött! *Sten Hedman.*

Radio Nord tillämpade strategin att puffa för sina program med hjälp av lyssnarklubbar. En klubb vände sig till husmödrarna medan en annan tog sikte på den säregna nischen elefantskådare, vars intressen bevakades av Sten Hedman.

REKLAM PRODUKTIONS AB

Till DX-klubbar och DX-tidningar.

Vi vore mycket tacksamma om Ni ville delge Era medlemmar respektive läsare följande:

Radio Nord kommer att sända dygnet runt på mellanvåg 606 kc (495 m) med 20 kw effekt. Sändaren är installerad ombord på n/s "Bon Jour", vilken ligger för ankar på internationellt vatten utanför Ornö i Stockholms skärgård. En närmare beskrivning på fartyget och den tekniska utrustningen återfinnes i det bifogade prospektet.

Vi är mycket intresserade av att erhålla rapporter över mottagningen av Radio Nord's program. För att rapporterna skall bli till största möjliga nytta, ber vi Er iaktta följande vid rapporteringen:

Använd gärna rapportformulär. Det går emellertid lika bra att skriva rapporten på ett vanligt papper, men tag med de detaljer, som finns på rapportformulären. Skriv förestås på svenska. Har Ni samtidigt någonting att meddela programavdelningen, önskaner el.dyl., skriv detta på separata papper!

Använd helst SINPO- eller Q-koden. Vad som framför allt intresserar oss är att få en rapport över hörbarheten, d.v.s. ett allmänt omdöme om hur programmen hörs på orten. Därutöver är givetvis iakttagelser om störningar, variationer i styrkan etc. av stort värde. Lämna "ärliga" rapporter!

Vi är framför allt intresserade av lyssnarrapporter tagna på "vanliga" mottagare (Radio Nord's sändningar riktar sig till alla lyssnare, inte enbart DX-lyssnare med specialutrustning). Rapportera därför gärna hur programmen kan uppfattas med vanliga mottagare och antenner (ex. inomhus- eller centralantenn, "värmeledningsantenn").

Rapporterna bekräftas med Radio Nord's verifikationskort, vilket för närvarande är under tryckning. För att verifiering skall kunna ske, måste emellertid rapporten utöver vad som ovan nämnts innehålla ett par, tre detaljer ur det avlyssnade programmet. Observera därvid att stationen icke förlogg över alla spelade skivor. Uppge istället namnen på några i sändningen reklamerade varor o.dyl.

Adressera rapporter till: Rapportkontrollen, Radio Nord, Stockholm 3.

Kontroll och verifiering av lyssnarrapporter skötes av Radio Nord's "QSL Manager" Lars Grönberger. Behjälplig och "frådgivare" i DX-frågor är Lars Rydén.

Vi hoppas på gott samarbete med DX-arna!

Högakttningsfullt

Lars Grönberger

Brev som sändes ut till landets DX-klubbar från Radio Nord med önskan om samarbete.